

Przesądza o tym regulacja w artykule 165 ustęp 1 u.f.p., która przyznaje pierwszeństwo wydatkowania przed innymi wydatkami budżetowymi. Ich szczególny charakter powoduje, że należy rozwiązać rodzący się na gruncie artykułu 124 u.f.p. problem terminologiczny. Wynika on bowiem z faktu, że ustawa o finansach publicznych posługuje się w tym przypadku terminem wydatków na obsługę długu Skarbu Państwa, a w innym miejscu mowa o wydatkach na obsługę długu publicznego. Niewątpliwie mają one inny zakres podmiotowy, ponieważ dług publiczny obejmuje szerszy zakres sektora finansów publicznych. Wydatki np. związane z oprocentowaniem kredytów zaciągniętych przez jednostki samorządu terytorialnego, nie należą do wydatków na obsługę Skarbu Państwa. Pomijając w tym zakresie szczegółową analizę wypada zaznaczyć, że nie znajduje się uzasadnienia do posługiwania się na gruncie ustawy o finansach publicznych dwoma rodzajami zadłużenia publicznego.

Kolejną formą wydatków przewidzianych przez ustawodawcę są wydatki majątkowe, które zakresem obejmują wydatki na zakup i objęcie akcji oraz wniesienie wkładów do spółek prawa handlowego, a także wydatki inwestycyjne państwowych jednostek budżetowych oraz dotacje celowe na finansowanie lub dofinansowanie kosztów inwestycji realizowanych przez inne jednostki. Ta druga grupa wydatków ma szczególny charakter, ponieważ nie ulega wątpliwości, że sektor finansów publicznych nie będzie prawidłowo funkcjonował bez właściwie zaplanowanych i zrealizowanych inwestycji. Należy podkreślić, że ich realizacja nie powoduje wzrostu dochodów, ponieważ nie są one podejmowane w tym celu. Nie można zasadniczo oczekiwać, by wybudowana droga spowodowała korzyści w postaci dochodów. Ich realizacja motywowana jest efektywniejszym wykonywaniem zadań publicznych oraz, by obywatele odnosili z tego tytułu satysfakcję (Malinowska-Misiąg, Misiąg 2014: 560-570). Źródłem koniecznym, by móc inwestować się podatki, dlatego rozmiar realizacji inwestycji powinien uwzględnić ograniczenia finansowe, zwłaszcza, że ich wpływ na stan finansów publicznych jest ogromny. Wynika to bowiem z ich kosztowności, co determinuje zmniejszenie środków na realizację zadań bieżących. Ponadto, może to powodować zwiększenie bieżących kosztów eksploatacyjnych.

W literaturze podkreśla się, że wydatki inwestycyjne powinny być planowane jako wydatki na konkretne zadania, a nie jako środki przeznaczone na „inwestycje jako takie”. W budżecie państwa zasada ta została formalnie ujęta w artykule 115 ustęp 1 u.f.p. nakazującym, by inwestycje wieloletnie, czyli inwestycje finansowane lub dofinansowywane z budżetu państwa, których: okres realizacji przekracza rok budżetowy albo wartość kosztorysowa jest wyższa od kwoty określonej przez Ministra Finansów w rozporządzeniu określającym szczegółowe zasady, tryb i terminy opracowania materiałów do projektu ustawy budżetowej, ujmowane były w wykazie stanowiącym załącznik do ustawy budżetowej (Malinowska-Misiąg, Misiąg 2014: 560-570). Ostatnią formą prawną wydatków, zgodnie z artykułem 125 u.f.p., są środki własne Unii Europejskiej, które ujmują się w ustawie budżetowej, w wysokości ustalonej, w toku procedury budżetowej Unii Europejskiej. Do środków własnych Unii Europejskiej zalicza się udział we wpływach z ceł, opłat rolnych i cukrowych, środki obliczone na podstawie podatku od towarów i usług, zgodnie z metodologią wynikającą z przepisów Unii Europejskiej, środki obliczone na podstawie wartości rocznego dochodu narodowego brutto. Ponadto, do środków własnych Unii Europejskiej

zalicza się również odsetki i kary za nieterminowe lub nieprawidłowo naliczone płatności.

Podsumowanie

Mając na uwadze powyższe, należy stwierdzić, że problematyka prawna wydatków publicznych jest zróżnicowana i wieloaspektowa. Pomijając kwestie ekonomiczne wydatków publicznych, które wymagałyby odrębnej analizy, aspekty prawne również mają ogromne znaczenie. Wydatki zostały przez ustawodawcę podzielone na określone grupy według kryterium przeznaczenia. Każda z nich została omówiona w artykule, co skutkuje wnioskiem, iż ich zbyt zróżnicowany charakter (nadmierna regulacja bądź jej brak), czasami nieracjonalny oraz powiązany z tym szeroki zakres instytucjonalny (budżet państwa, budżety samorządowe) sprawia, iż nie ułatwia to badania skutków i dokonywania odpowiednich analiz na gruncie ekonomicznym. Wprost przeciwnie, trudność w stosowaniu regulacji, zwłaszcza stopień skomplikowania, powodują, że zasady przejrzystości i jawności finansów publicznych nie są realizowane w wystarczającym stopniu.

Z uwagi natomiast na przyjęty w Konstytucji RP bardzo szeroki zakres zadań publicznych, polski system finansów publicznych nie jest w stanie udźwignąć wydatków publicznych w takich rozmiarach, co wynika z ekonomicznych analiz. Stąd też, z prawnego punktu widzenia, ogromną rolę odgrywają omówione zasady wydatkowania, w których ustawodawca zobowiązuje jednostki sektora publicznego do dokonywania ich w sposób celowy i oszczędny z zachowaniem zasad skuteczności i efektywności.

Bibliografia

1. Dębowska-Romanowska T., (2010) *Wydatki publiczne, ich formy prawne oraz zasady realizacji w sektorze finansów publicznych* [w:] Ruśkowski E., (red.), *System prawa finansowego*, tom II, Prawo finansowe sektora finansów publicznych, Warszawa.
2. Felczak-Bogucka M., (2014) [w:] Dzwonkowski H., Gołębiowski G., (red.), *Ustawa o finansach publicznych. Komentarz prawno-finansowy*, Warszawa.
3. Gonet W., (2013) *Dotacje w systemie finansów publicznych – wybrane zagadnienia*, „Finanse Komunalne” nr 6.
4. Kańduła S., (2010) *Prawo Wagnera w gospodarce jednostek samorządu terytorialnego*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego” nr 620.
5. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997, Dz.U.1997.78.483 ze zm.
6. Kosikowski C., (2005) *Prawo finansowe w Unii Europejskiej i w Polsce*, Warszawa.
7. Kosikowski C., (2011) *Naprawa finansów publicznych w Polsce*, Białystok.
8. Malinowska-Misiąg E., Misiąg W., (2014) *Finanse publiczne w Polsce*, Warszawa.
9. Miemieć W., (2010) [w:] Stec M., (red.), *Regionalne izby obrachunkowe. Charakterystyka ustrojowa i komentarz do ustawy*, Warszawa.
10. Owsiak S., (2006) *Finanse publiczne. Teoria i praktyka*, Warszawa.
11. Prawo pocztowe z 12 czerwca 2003 (tekst jedn.: Dz.U. z 2008 r. nr 189, poz. 1159 ze zm.).
12. Szolno-Koguc J., (2007) *Funkcjonowanie funduszy celowych w Polsce w świetle zasad racjonalnego gospodarowania środkami publicznymi*, Lublin.
13. Ustawa o finansach publicznych z 27 sierpnia 2009 r., (Dz.U. nr 157, poz. 1240 ze zm.).
14. Wernik A., (2011) *Finanse publiczne. Cele, struktury, uwarunkowania*, Warszawa.
15. Wójtowicz W., (red.), (2008) *Zarys prawa finansowego i finansów publicznych*, Warszawa.

Pozyskiwanie informacji z instytucji finansowych na potrzeby postępowania podatkowego

Obtaining information from financial institutions for the purposes of tax proceedings

Paulina Brejda, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II w Lublinie, Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji, Katedra Finansów i Prawa Finansowego

Typ artykułu: oryginalny artykuł naukowy.

Źródło finansowania badań i artykułu: środki własne Autorki.

Cytowanie: Brejda P., (2018) *Pozyskiwanie informacji z instytucji finansowych na potrzeby postępowania podatkowego*, „Rynek-Społeczeństwo-Kultura” nr 1(27), s. 69-72, <https://kwartalnikrsk.pl/Artykuły/RSK1-2018/RSK1-2018-Brejda-Pozyskiwanie-informacji-z-instytucji-finansowych.pdf>

STRESZCZENIE

Niniejszy artykuł dotyczy zagadnienia z zakresu prawa finansowego i prawa bankowego. Celem artykułu jest przedstawienie problematyki pozyskiwania od instytucji finansowych określonych informacji, które na potrzeby prowadzonego postępowania podatkowego stają się dowodami w sprawie. Kwestia ta, ze względu na ingerencję organów podatkowych w sferę prywatną podatnika, budzi kontrowersje i poddawana jest pod wątpliwość. Niemniej, biorąc pod uwagę otwarty katalog dowodów, to informacje podatkowe są istotnymi dowodami, które przyczyniają się do wydania stosownego rozstrzygnięcia w danej sprawie podatkowej. Ponadto, istotną kwestią w pozyskiwaniu takich informacji jest przestrzeganie przez instytucje finansowe tajemnicy bankowej. Dlatego problematyka ta zasługuje na dogłębną analizę, mając za podstawę rozstrzygnięcia judykatury, organów podatkowych i doktryny.

Słowa kluczowe: informacje podatkowe, instytucje finansowe, dowody, postępowanie podatkowe, tajemnica bankowa.

This article deals with issues of financial law and banking law. The aim of this article is to present the issue of obtaining financial information from financial institutions which in the course of tax proceedings becomes evidence. This issue due to the interference of the tax authorities into the private sphere of the taxpayer is controversial and is questioned. However, given the open catalog of evidence tax information is important evidence that contributes to the issue of a tax case. In addition, a major issue in obtaining such information is the banking secrets. Therefore, this issue deserves an in-depth analysis with the basis of judicial decisions, tax authorities and doctrine.

Keywords: tax information, financial institutions, evidence, tax proceedings, banking secrets.

ABSTRACT

Wstęp

Postępowanie dowodowe stanowi nieodzowny element postępowania podatkowego, a podstawowymi narzędziami wpływającymi bezpośrednio na stosowne rozstrzygnięcie są dowody. Z uwagi na celowość i zasadność postępowania dowodowego wydaje się, że jest to najistotniejszy etap postępowania. Dlatego tak ważne jest wyczerpanie wszelkich prawnie dostępnych metod dowodzenia określonych faktów oraz wyciągnięcie na ich podstawie odpowiednich wniosków. Meritum postępowania dowodowego stanowi ustalenie rzeczywistego stanu faktycznego w kontekście określonej normy prawno podatkowej. Zatem nie jest ono celem samym w sobie, ale stanowi poszukiwanie odpowiedzi czy w danym stanie faktycznym sytuacja podatnika podpada, czy też nie, pod hipotezę określonej normy materialnego prawa daninowego (Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 29 września 2011 roku, sygn. akt I FSK 1476/10; wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Bydgoszczy z dnia 23 lipca 2013 roku, sygn. akt I SA/Bd 309/13). Organ podatkowy ma obowiązek wszczynania wszelkich czynności niezbędnych do dokładnego ustalenia i wyjaśnienia stanu faktycznego. Sprowadza się to do zebrania oraz wyczerpującego rozpatrzenia materiału dowodowego, a także dokonania jego oceny zgodnie z przepisami prawa, z wykorzystaniem zasad logiki i doświadczenia życiowego (Staniszewski 2011: 146).

Zgodnie z ogólnie przyjętą doktrynalną definicją przez dowód należy rozumieć środek, który służy do wykazania prawdziwości oko-

liczności istotnych dla rozstrzygnięcia danej sprawy (Encyklopedia Popularna PWN 1999: 183). Natomiast, w myśl uregulowań ordynacji podatkowej, jako dowód należy dopuścić wszystko, co może przyczynić się do wyjaśnienia sprawy, a nie jest sprzeczne z prawem (artykuł 180 paragraf 1, Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 roku Ordynacja podatkowa, dalej: ordynacja podatkowa). Ponadto wskazany jest ich przykładowy katalog (artykuł 181 ordynacji podatkowej). W związku z tym, organy mają prawo wykorzystywać wszelkie źródła prawdziwych informacji umożliwiających dowodzenie, czy dana okoliczność miała miejsce (Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 24 lipca 2014 roku, sygn. akt I FSK 1242/13). Uregulowania nie dopuszczają jednak dowolnego modyfikowania dowodów, na przykład przez ich zastępowanie, ale istnieje ewentualność zwerifikowania danego środka dowodowego przez inny (Staniszewski 2011: 148). Ponadto, pomiędzy dowodami nie zachodzi żadna hierarchiczność i mogą podlegać weryfikacji w każdej fazie postępowania podatkowego (Kulicki 2012: 2). Wynika to z zasady równej mocy środków dowodowych, w myśl której inny dowód nie może powodować większej pewności o faktach, od każdego innego możliwego do przeprowadzenia i niesprzecznego z przepisami prawa (Suwaj 2008: 204).

Mając na uwadze otwarty katalog dowodów w postępowaniu daninowym, instytucje finansowe stanowią istotne źródło informacji podatkowych, gdyż są podmiotami posiadającymi największą wiedzę o zasobach finansowych podatników.

Jednakże uzyskiwanie niniejszych informacji stanowi jedną z najbardziej kontrowersyjnych oraz poddawanych pod wątpliwość kwestii, co do uprawnień organów administracji podatkowej (Rutkowski 2014: 58 i następne), bowiem ujawnienie informacji stanowi głęboką ingerencję w prawo do prywatności podatnika (Wojdał 2014: 211), czyli obejmuje przestrzeń otaczającą człowieka, to co posiada, czy to co poszczególnemu człowiekowi przysługuje (Kacprzyk 2008: 13).

Informacje podatkowe dowodami w postępowaniu podatkowym

Dowodami w postępowaniu podatkowym mogą być informacje uzyskane od ustawowo wskazanych instytucji finansowych. Na mocy przepisów prawnopodatkowych są to banki, zakłady ubezpieczeń, fundusze inwestycyjne, dobrowolne fundusze emerytalne, banki prowadzące działalność maklerską w zakresie prowadzonych indywidualnych kont emerytalnych oraz indywidualnych kont zabezpieczenia emerytalnego, a także domy maklerskie oraz spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe (artykuł 182 paragraf 2 ordynacji podatkowej). Natomiast zakres przedmiotowy sporządzanych i przekazywanych informacji opiera się na ich pięciu kategoriach. Pierwszą z nich są posiadane rachunki bankowe lub rachunki oszczędnościowe, ich liczba, obroty i stany. Drugą są posiadane rachunki pieniężne lub rachunki papierów wartościowych, ich liczba, obroty i stany. Trzecią kategorią są zawarte umowy kredytowe lub umowy pożyczek pieniężnych oraz umowy. Do czwartej należą nabyte za pośrednictwem banków akcje Skarbu Państwa lub obligacje Skarbu Państwa, a także obrót tymi papierami wartościowymi. Piątą kategorią jest obrót wydawanymi przez banki certyfikatami depozytowymi lub innymi papierami wartościowymi (artykuł 182 paragraf 1 ordynacji podatkowej).

Możliwość wystąpienia do instytucji finansowej o informację przewidziana jest w momencie tak zwanej ostateczności, czyli w przypadku, gdy z dowodów zgromadzonych w toku postępowania podatkowego wynika potrzeba ich uzupełnienia lub porównania z informacjami będącymi już w posiadaniu organu podatkowego. Oznacza to de facto, iż strona w toku postępowania nie udzieliła informacji w sposób wystarczający dla prawidłowego rozstrzygnięcia danej sprawy. Przy tym należy podkreślić zależność dwóch zasad obowiązujących w postępowaniu dowodowym, czyli zasadę prawdy obiektywnej i zasadę zupełności postępowania dowodowego. Wedle ich interpretacji, organ podatkowy zobowiązany jest do samodzielnego uzyskania i zgromadzenia materiału dowodowego, aby zadośćuczynić tym zasadom. Jednak, gdy pozyskanie danego dowodu uzależnione jest od aktywności podatnika, musi zostać on poinformowany o możliwości jego przeprowadzenia (Bielecki, Ruczkowski 2013: 109). Procedura pozyskiwania informacji jest jawna dla strony (<http://www.sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/InterpelacjaTresc.xsp?key=1FD3A3DB> 2017). Zasada prawdy obiektywnej określa obowiązek nałożony na organ podatkowy, w myśl którego musi on podejmować wszelkie działania mające na celu skrupulatne wyjaśnienie stanu faktycznego sprawy w postępowaniu podatkowym oraz jej załatwienie zgodnie z literą prawa (Staniszewski 2011: 15). Wdrożenie i stosowanie zasady spoczywa wyłącznie na organie podatkowym. Obowiązek taki nie może

zostać nałożony na podatnika, jeżeli nie przewidują tego przepisy prawa (Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 20 marca 1997 roku, sygn. akt SA/Po 1459/96). Zasada ta posiada swoje rozwinięcie i uszczegółowienie w powinności organu, co do zebrania oraz wyczerpującego rozpatrzenia całego materiału dowodowego (artykuł 187 ordynacji podatkowej). Jej realizacja wiąże się z ustawowym wymogiem dopuszczenia za dowód wszystkiego, co może przyczynić się do wyjaśnienia sprawy, pod warunkiem braku sprzeczności z prawem (Małecki 2011: 435). W świetle tych uregulowań organ, z jednej strony jest uprawniony, a z drugiej zobowiązany do prowadzenia postępowania dowodowego w niezbędnych ramach ku dokładnemu wyjaśnieniu rzeczywistego stanu (Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 19 marca 2014 roku, sygn. akt I FSK 577/13). Warto dodać, że zasada ta stanowi ideał aksjologiczny, do którego należy dążyć w toku postępowania (Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi z dnia 16 kwietnia 2010 roku, sygn. akt I SA/Łd 1032/09).

Informacje pozyskane od instytucji finansowych można zaliczyć do kategorii dowodów o charakterze rzeczowym. Są one istotnym nośnikiem danych, które potwierdzają zaistnienie konkretnych zdarzeń faktycznych. Odzwierciedlają w sposób miarodajny wszelką aktywność podatnika, która musi zostać wykazana w celach następnej procedury opodatkowania. Dokonując szczegółowej analizy dowodów rzeczowych, informacje z instytucji finansowych są dowodami charakteryzującymi się tym, że ich pozyskiwanie przez organy podatkowe odbywa się w ramach wykonywanych przez nie ustawowych zadań. Odgrywają one kluczową rolę w przebiegu postępowania dowodowego, w odniesieniu do kontroli prawidłowości i celowości, w realizacji zobowiązań podatkowych.

Wezwanie do przekazania informacji od instytucji finansowych uzależnione jest od uprzedniego pisemnego żądania, które zostało wystosowane przez upoważniony do tego organ podatkowy (artykuł 182 paragraf 1 ordynacji podatkowej). Udzielenie ich następuje nieodpłatnie (artykuł 182 paragraf 5 ordynacji podatkowej) i mogą zostać przekazane w postaci elektronicznej (artykuł 182 paragraf 6 ordynacji podatkowej). Ze stosownym żądaniem sporządzenia oraz przekazania informacji upoważniony organ podatkowy może wystąpić, po uprzednim wezwaniu do udzielenia informacji z danego zakresu albo po uprzednim upoważnieniu tego organu przez podatnika do wystąpienia o przekazanie danych informacji, gdy strona w wyznaczonym terminie nie udzieliła informacji, nie upoważniła organu podatkowego do wystąpienia do instytucji finansowych o przekazanie informacji lub też udzieliła informacji wymagających uzupełnienia lub porównania z informacjami pochodzącymi z instytucji finansowej (artykuł 183 ordynacji podatkowej). W związku z tym, można wyróżnić trzy drogi procesowe uzyskania informacji, będącej środkiem dowodowym z dokumentu: poprzez stosowne wezwanie, udzielenie zgody podatnika na wystąpienie organu do instytucji finansowej o uzyskanie informacji lub samodzielne żądanie organu przy bierności podatnika w zakresie postępowania dowodowego (Bielecki, Ruczkowski 2013: 110).

Ochrona informacji podatkowych

Żądanie udzielenia informacji od instytucji finansowych związane jest nierozdzielnie z problemem ingerencji organów admini-

stracji publicznej w sferę majątkową obywatela. W doktrynie wielokrotnie poruszano to zagadnienie, w kontekście dopuszczalności zastosowania niniejszego wezwania w demokratycznym państwie prawa (Zalcewicz, Domska 2012: 120; Gliniecka 2007b: 124). Na mocy przepisów ordynacji podatkowej, upoważniony organ podatkowy występując z żądaniem powinien zwracać ponadprzeciętną uwagę na zasadę szczególnego zaufania pomiędzy instytucjami finansowymi, a ich klientami (artykuł 184 paragraf 1 ordynacji podatkowej). Wobec tego wydaje się, że charakter tego dowodu posiada swoistą wyjątkowość, gdyż wiąże się bezpośrednio z określonymi prawnie tajemnicami, głównie tajemnicą bankową (Bielecki, Ruczkowski 2013: 111). Korzystanie z tego nadzwyczajnego środka dowodowego dopuszczalne jest tylko z zachowaniem zasady proporcjonalności między stopniem zagrożenia interesu fiskalnego państwa, a konstytucyjnym nakazem ochrony życia prywatnego (Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 kwietnia 2000 roku, sygn. akt K 15/98). Zgodnie z uregulowaniami ustawy zasadniczej każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym (artykuł 47, Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku, dalej: Konstytucja RP). Tym samym, ujawnianie informacji dotyczących danej osoby może odbywać się wyłącznie na podstawie przepisów prawa. Władze publiczne nie mogą pozyskiwać, gromadzić i udostępniać innych informacji o obywatelach niż niezbędne w demokratycznym państwie prawnym. Natomiast każdy ma prawo dostępu do dotyczących go urzędowych dokumentów i zbiorów danych, chyba że zabrania tego ustawa oraz każdy ma prawo do żądania sprostowania oraz usunięcia informacji nieprawdziwych, niepełnych lub zebranych w sposób sprzeczny z prawem (artykuł 47 Konstytucji RP).

Tajemnica bankowa w świetle obowiązującego prawa przejawia się w tym, iż bank oraz osoby w nim zatrudnione i osoby, za których pośrednictwem bank wykonuje czynności bankowe są zobowiązane zachować tajemnicę bankową, która obejmuje wszystkie informacje dotyczące czynności bankowej, na podstawie której bank tę czynność wykonuje (artykuł 104 ustęp 1, Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe). Inaczej mówiąc, tajemnica bankowa może być rozumiana jako określone informacje, które objęte są ochroną przed dostępem osób trzecich (Żygadło 2011: 18). Ponadto, użyte sformułowanie „wszystkie informacje” wskazuje na maksymalizację zakresu ochrony tajemnicy bankowej (Płońska 2012: 161). Co więcej, w literaturze przedmiotu istnieje pogląd, że tajemnica bankowa w znacznym stopniu pokrywa się z zakresem danych osobowych (Mednis 2006: 164). Wobec tego, na podkreślenie zasługuje dwójisty charakter tajemnicy bankowej. Mianowicie, z jednej strony jest gwarancją ochrony prywatności, zaś z drugiej odnosi się do ochrony interesu klienta oraz samej instytucji finansowej. Tym samym, ze swej istoty oparta jest na wzajemnym zaufaniu stron tego stosunku prawnego (Gliniecka 2007a: 132).

Istota tajemnicy bankowej ma swoje podstawy w prawie do prywatności, które chronione są na poziomie konstytucyjnym (artykuł 51 Konstytucji RP), a stopień jej respektowania uznawany jest za wyznacznik kultury prawnej społeczeństwa (Dzwonkowski, Zgierski 2006: 810). Co więcej, istnienie tajemnicy bankowej jest wyrazem generalnej, funkcjonującej w sferze bankowości oraz finansów, zasady zaufania pomiędzy klientem a bankiem (Przekopiak 1997:

21). Jednak, co należy podkreślić, pomimo zapewnienia gwarancji, ustawą zasadniczą prawo do prywatności może zostać ograniczone w celu zapobiegania naruszeniom zasady sprawiedliwości podatkowej oraz ograniczenia skuteczności pobierania podatków. Trybunał Konstytucyjny oceniając konstytucyjność dopuszczalności wglądu organów podatkowych do tajemnicy bankowej podkreślił, że należy uwzględnić cel, dla którego osiągnięcia tajemnica bankowa została ustanowiona. Chodzi przede wszystkim o zapewnienie bezpieczeństwa wkładów oraz osób gromadzących środki i dokonujących transakcji. Ten zasadniczy cel ochrony tajemnicy bankowej nie jest naruszony ani zagrożony poprzez umożliwienie, w uzasadnionych przypadkach, organom podatkowym wglądu do informacji objętych tajemnicą bankową. Zapoznanie się z nimi nie zamyka postępowania w sprawie podatkowej. Stanowi bowiem, jego szczególny etap, gdy inne środki dowodowe okazały się niewystarczające dla wyjaśnienia wątpliwości, co do poprawności i rzetelności oświadczenia podatkowego (Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 kwietnia 2000 roku, sygn. akt K 15/98). Należy przy tym podkreślić, że indywidualne dane pozyskane z instytucji finansowych na mocy uregulowań ordynacji podatkowej chronione są tajemnicą skarbową (artykuł 293 ordynacji podatkowej).

Odmowa instytucji finansowych do udzielenia informacji może zostać dokonana, jeżeli żądanie upoważnionego organu podatkowego nie spełnia określonych przepisami prawa wymogów (artykuł 185 ordynacji podatkowej). W tym kontekście należy zaakcentować fakt, że w obecnym porządku prawnym zakres udostępnianych organom podatkowym informacji jest bardzo ograniczony. Co więcej, działające w Polsce banki oraz inne instytucje finansowe mają obecnie szerszy obowiązek informacyjny wobec obcych, niż wobec polskich organów podatkowych. Dlatego też w aktach rangi międzynarodowej inkorporujących standard wymiany informacji według wytycznych OECD oraz promowanych działań politycznych jednoznacznie wskazano, że posiadanie informacji przez instytucję finansową nie może być wyłączną przesłanką do odmowy jej udzielenia (<http://www.sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/InterpelacjaTresc.xsp?key=1FD3A3DB> 2017).

Podsumowanie

Stosowne rozstrzygnięcie sprawy podatkowej musi mieć oparcie w przeprowadzonym uprzednio postępowaniu dowodowym, a przesłanki jego podjęcia i przebiegu muszą zostać uzasadnione oraz poparte konkretnymi dowodami. Wobec tego, najistotniejsza jest nie ilość dowodów, ale jakość i wartość zgromadzonego materiału dowodowego. Bowiem *argumenta non numeranda, sed ponderanda sunt*. Dlatego instytucje finansowe są bogatym źródłem czy też nośnikiem informacji na temat wszelkiej aktywności podatnika. Z jednej strony pozyskane informacje stanowią gwarancję rzetelności i prawidłowości przy wydawaniu stosownego rozstrzygnięcia, z drugiej zaś stanowią instrument prawny w rękach organów administracji podatkowej, w walce od uchylania się od płacenia daniny i respektowania przepisów prawa podatkowego.

Wszelka aktywność w postaci pozyskiwania, gromadzenia, czy oceniania zebranego w sprawie materiału dowodowego musi czynić zadość wszystkim wymogom stawianym przez prawo. Tym samym, organ administracji podatkowej, strona i inne podmioty biorące udział w postępowaniu, zobowiązane są do wykonywania

ustawowo wskazanych czynności, powinności oraz przestrzegania modelu prawidłowego procedowania. Stąd problematyka pozyskiwania informacji związana jest z ochroną osoby samego podatnika i jego sfery prywatnej. Dlatego właśnie istnieją prawne mechanizmy ochrony, w postaci tajemnicy bankowej oraz tajemnicy skarbowej. Tym samym, przedmiotowe informacje podlegają ochronie zarówno na płaszczyźnie instytucji finansowych, jak również w toku samego postępowania podatkowego.

Bibliografia

- Bielecki L., Ruczkowski P., (2013) Informacje pochodzące z instytucji finansowych w postępowaniu podatkowym w świetle przepisów ustawy ordynacja podatkowa [w:] Kucia-Guściora B., Münnich M., Zdunek A., (red.), Stanowienie i stosowanie prawa podatkowego w Polsce. Procesowe prawo podatkowe, Lublin: Wydawnictwo KUL.
- Dzwonkowski H., Zgierski Z., (2006) Procedury podatkowe, Warszawa: Difin.
- Encyklopedia Popularna PWN, (1999) Warszawa: Wydawnictwo PWN.
- Gliniecka J., (2007a) O wartościach jako aksjologicznej podstawie konstrukcji instytucji tajemnicy finansowej [w:] Głuchowski J., Pomorska A., Szołno-Koguc J., (red.), Uwarunkowania i bariery w procesie naprawy finansów publicznych, Lublin: Wydawnictwo KUL.
- Gliniecka J., (2007b) Tajemnica finansowa. Aspekty aksjologiczne, normatywne i funkcjonalne, Bydgoszcz-Gdańsk: Oficyna Wydawnicza Branta.
- <http://www.sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/InterpelacjaTresc.xsp?key=1FD3A-3DB> [15.07.2017].
- Kacprzyk W., (2008) Prawo do prywatności w prawie kanonicznym i w prawie polskim, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL.
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. nr 78, poz. 483).
- Kulicki J., (2012) Dowody w postępowaniu podatkowym, „Biuro Analiz Sejmowych” nr 6.
- Małecki J., (2011) Postępowanie podatkowe w świetle Ordynacji podatkowej [w:] Gomułowicz A., Małecki J., (red.), Podatki i prawo podatkowe, Warszawa: Lexis Nexis.
- Mednis A., (2006) Prawo do prywatności a interes publiczny, Warszawa: Wolters Kluwer.

- Płońska A., (2012) Karnopravna ochrona informacji na rynku kapitałowym, Warszawa: Uniwersytet Wrocławski.
- Przekopiak J., (1997) Prawne problemy dostępu organów podatkowych do danych objętych tajemnicą bankową [w:] Modzelewski W., (red.), Prawnopodatkowe problemy działalności gospodarczej, Warszawa: Instytut Studiów Podatkowych Modzelewski i Wspólnicy.
- Rutkowski B., (2014) Instytucje finansowe jako źródło informacji organów podatkowych [w:] Ramus I., (red.), Obrót powszechny i gospodarczy. Problemy podatkowoprawne, Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Staniszewski M., (2011) Postępowanie podatkowe. Kontrola podatkowa, Warszawa: C.H. Beck.
- Suwaj R., (2008) Ciężar dowodzenia a ciężar dowodu w postępowaniu podatkowym [w:] Eteł L., (red.), Ordynacja podatkowa w teorii i praktyce, Białystok: Temida 2.
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa t. jednolity (Dz.U. z 2017 r. poz. 201 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe tekst jednolity (Dz.U. z 2015 r. poz. 128 z późn. zm.).
- Wojdala T., (2014) Informacje z instytucji finansowych [w:] Mariański A., (red.), Doradca podatkowy podczas kontroli skarbowej, Warszawa: Wolters Kluwer.
- Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 19 marca 2014 r., sygn. akt I FSK 577/13, Legalis nr 908710.
- Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 20 marca 1997 r., sygn. akt SA/Po 1459/96, Legalis nr 1170612.
- Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 24 lipca 2014 r., sygn. akt I FSK 1242/13, Legalis nr 1043491.
- Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 29 września 2011 r., sygn. akt I FSK 1476/10, Legalis nr 379161.
- Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 kwietnia 2000 r., sygn. akt K 15/98, Legalis nr 47025.
- Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi z dnia 16 kwietnia 2010 r., sygn. akt I SA/Łd 1032/09, Legalis nr 352726.
- Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Bydgoszczy z dnia 23 lipca 2013 r., sygn. akt I SA/Bd 309/13, Legalis nr 765630.
- Zalcewicz A., Domska S., (2012) Instytucja informacji podatkowych w świetle polskich regulacji-dylematy prawne udostępniania danych [w:] Dowgier R., (red.), Ordynacja podatkowa. Kontrola realizacji zobowiązań podatkowych, Białystok: Temida 2.
- Żygadło A., (2011) Wyłączenia tajemnicy bankowej a prawo do prywatności, Warszawa: Wolters Kluwer.

Analiza przepisów dotyczących problematyki uzgadniania wartości kosztów uzyskania przychodów na przykładzie kosztów autorskich ujętych w artykule 22 ustęp 9 punkt 3 Ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych – część I

Analysis of provisions regarding the issue of reconciling the value of tax deductible costs on the example of copyright costs included in Article 22 paragraph 9 point 3 of the Tax Act income from individuals - part I

Piotr Olechowski, Bartłomiej Węgrzyn, Uniwersytet Jagielloński, Wydział Prawa i Administracji

Typ artykułu: przeglądowy.

Źródło finansowania badań i artykułu: środki własne Autorów.

Cytowanie: Olechowski P., Węgrzyn B., (2018) Analiza przepisów dotyczących problematyki uzgadniania wartości kosztów uzyskania przychodów na przykładzie kosztów autorskich ujętych w artykule 22 ustęp 9 punkt 3 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych – część I, „Rynek-Społeczeństwo-Kultura” nr 1(27), s. 73-78, https://kwartalnikrsk.pl/Artykuły/RSK1-2018/RSK1-2018-Olechowski_Wegrzyn-Analiza_przepisow-koszty-autorskie-1.pdf

W przedmiotowym artykule, w jego początkowych częściach, omówione zostały kwestie związane z kosztami uzyskania przychodów w ogólności – w tym po krótko wskazano przyczyny, z powodu których podatki dochodowe zostały zaimplementowane w kolejnych krajach. Na przykładzie kosztów podatkowych nakreślony został problem związany z autonomicznym (szczególnie względem prawa cywilnego) uregulowaniem przez przepisy podatkowe kwestii dotyczących ciężaru dowodzenia. Ponadto poruszone zostały kwestie węzłowe, dotyczące tytułowych kosztów autorskich wraz ze wskazaniem głównych problemów praktycznych związanych z kalkulacją zobowiązania podatkowego, wtedy gdy analizowane przepisy o autorskich kosztach podatkowych mają zastosowanie.

Słowa kluczowe: Koszty uzyskania przychodów, podatek dochodowy, utwór, prawa majątkowe autorskie.

Within this article, in its initial parts, issues related to tax-deductible costs in general were discussed - including briefly the reasons regarding which income taxes were implemented in various countries. On the basis of the example of tax-deductible costs, the problem connected with autonomous (especially in relation to civil law) regulation by the tax provisions issues concerning the burden of proof was outlined. Additionally, nodal issues regarding copyright costs were discussed along with an indication of the main practical problems related to the calculation of tax liabilities, when the regulations on analyzed copyright costs should be applied.

Keywords: Tax-deductible costs, personal income tax, work, copyrights.

Wstęp

W ramach przedmiotowego artykułu omawiamy zagadnienie związane z kosztami uzyskania przychodów, ze szczególnym uwzględnieniem autorskich kosztów podatkowych. Jest to niewątpliwie tematyka bardzo istotna z punktu widzenia nakłaniania obywateli do pracy twórczej. Poprawne rozumienie zróżnicowanych kosztów uzyskania przychodu w wysokości 50% wymaga dokładnego przeanalizowania konstrukcji kosztów uzyskania przychodu in genere. Ponadto należy zwrócić uwagę na tło historyczne, które niejednokrotnie wyjaśnia cel oraz reguły rządzące daną instytucją prawną. W artykule rozważamy również problem dotyczący dowodzenia w prawie podatkowym – wraz ze wskazaniem różnych reguł rozkładu ciężaru dowodzenia właściwych dla prawa cywilnego oraz podatkowego. Poddajemy analizie kwestie węzłowe związane z autorskimi kosztami podatkowymi wynikającymi z przepisów szczególnych, którymi w tym przypadku są przepisy Ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych prawa autorskiego (Dz.U. z 2017 r. poz. 880 ze zm., dalej: pr. aut.). Rudymen-tarnym zagadnieniem, nad którym nie sposób się nie pochylić, jest problematyka ustalenia kiedy mamy do czynienia z utworem oraz

kiedy możemy mówić o uzyskaniu przychodu z tytułu korzystania lub rozporządzenia prawami autorskimi. Całość omawianych kwestii wymaga gruntownego i syntetycznego przeanalizowania, aby móc podejmować dalsze rozważania natury teoretycznej.

Koszty uzyskania przychodów – uwagi ogólne

Celem wprowadzenia do poniższych rozważań zaznaczyć należy, że samo pojęcie kosztów uzyskania przychodów, jako elementu podatkowego stanu faktycznego, jest immanentnie związane z podatkami dochodowymi. Można uznać, że ten rodzaj podatków jest stosunkowo nowy, ponieważ dopiero pod sam koniec XVIII wieku w Anglii, został wprowadzony pierwszy podatek dochodowy, o konstrukcji podobnej do obecnych podatków dochodowych (Mastalski 2006: 559). Podstawowym (co do zasady) powodem, dla którego w kolejnych państwach zaczęto wprowadzać podatki dochodowe była chęć skorygowania nierównomierności opodatkowania, która jest uznawana za główny mankament podatków przychodowych. Wskazać należy, że z uwagi na to, iż zobowiązanie podatkowe w tego rodzaju podatkach powstaje w sposób niezależny od rzeczywistych wyników finansowych podatnika, to opodatkowanie tymi daninami może być uznawane za sprzeczne z zasadami sprawiedli-